

Így haladtak hárman előre,
16680 egyenesen be az erdőbe,
be az erdőbe rá a pusztaságra,
két napi utat végigjárva.
Tristan már régen észrevette,
hogymint egy barlang nyílik az egyik hegybe.
16685 Egyszer, mikor arra járt egyedül,
úgy bukkant rá véletlenül.
Azon a vidéken vadászott,
s lova hátán arra bóklászott.
E barlangot valaha régen,
16690 még a pogányok idejében,
jóval a Corynaeus-korszak
előtt, mikor óriások uralkodtak,
vágták bele a sziklás meredélybe.
Itt találtak ők menedékre:
16695 ide ők visszavonulhattak,
s a Szerelemnek áldozhattak.
Kit útja régen így barlanghoz hajtott,
az ráillesztett egy vasajtót,
s így hívta, Szerelem helye gyanánt:
16700 „la fossiure à la gent amant”,
vagyis: Szerelmesek Barlangja.
Az is, aminek jelzi neve hangja!
A forrásmunkám olyan szót szűr,
hogymint ez a csodálatos fosszúr
16705 sima, tágas, magas, meredek,
hófehér, egyenletes és kerek.
Boltozata úgy formálódik,
hogymint fölfelé szépen záródik.
Zárókövén egy korona,
16710 mely ékesítve volt csoda-
szépséges ötvösmű-remekkel
s mindenféle drágakövekkel.

Lent a padlózata pedig
simán és fényesen díszelkedik;
16715 mint a pázsit, olyan zöld márvány.
Középen ágy: gyönyörű látvány!
Hegykristályból kifaragva
pompásan, szépen minden rajta.
Boltozatos, magas és széles,
16720 körben vésett betűkkel ékes,
melyek azt a hírt hirdetik,
hogymint nem másnak szenteltetik,
mint a Szerelem Istennőnek.
Ahol a falak a magasba nőnek,
16725 ablakocskák beléjük vágva,
hogymint besüssön a Nap világa.
Ezeken itt meg ott a fény beárad.
Ahol bemenet és kijárat,
vasajtó nyílik és csukódik.
16730 Hol a barlang előtere húzódik,
áll három hárs, ágas-bogas.
Több nincs, több hárs után ne is kutass!
Lent, hogymint a lejtő völgybe száll,
körös-körül sok-sok fa áll,
16735 melyeknek sűrű ága, lombja

árnyát a hegyoldalra ontja.
Kissé odább van egy plató,
hol egy forrás bő vizet folyató;
hűvös és friss benne a hab,
16740 fényes és tiszta, mint égen a Nap.
Ott is áll három szép nagy hársfa,
a forrás dicséretes társa;
águk, lombjuk ahogy elődől,
óvják a forrást naptól és esőtől.
16745 Ragyogó virág, zöldellő gyep,
ahogy minden helyet fénylőn lep,
egymással bájosan versenyez.
Ahogy virul az, fénylik ez,
igen kedves vetélkedés!
16750 Tavasz lévén, hallatszik nem kevés
szívhez szóló édes madárszó.
E madárszó ott szebben hangzó,
mint máshol, múlva minden mást felül!
E helyen a szem és a fül,
16755 ha legel, fog gyönyörre lelni.
A szemnek jut látvány legelni,
s a fülnek is megvan a gyönyöre.
Van árnyék, van Nap fényköre;
a szellő és a levegő
16760 lágyan, szelíden lebegő.
E barlang és e hegy körül
jó egy nap járásnyira nem terül,
csak szikla: semmi megművelt föld.
Csak pusztaság, csak erdős hegy-völgy.
16765 Nem volt út arrafele törvén,
nem vitt oda semmilyen ösvény.
Másfelől ez az ismeretlen
mégsem volt oly áttörhetetlen,
hogy Tristan ne tört volna bozótján át,
16770 kísérve a szívének drágát,
és rá ne találta a nyomra,
hol szállást kínál a hegy gyomra.
Hogy ily szép hajlékra találjanak,
Tristan meghagyja Curvenalnak,
16775 hogy menjen az udvarba vissza,
s ott lépten-nyomon visszahangozza:
hogy szép Isold és társa, Tristan,
bútól és bánattól kínozván,
visszahajóztak Írországba,
16780 hogy kettejük ártatlansága
ország s nép előtt bebizonyosodjék.
Ő az udvartól el ne távolodjék,
s hogy mit tegyen – mondták neki –,
azt Brangaene jelölje ki,
16785 s kapjon oly kedves híreket
a kedves udvarban-rekedt,
ő kettejüknek barátnője,
hogy melengeti szeretetük hője.
Azt is tudja meg Curvenal,
16790 hogy Marke szándéka miképpen áll.
Töri-e fejét gonosz terven,
és kettejük élete ellen
készül-e fondorlat, merénylet?
Üzenje meg, ha így van tényleg!
16795 És arról el ne feledkezzen,
hogy Tristan és Isolda ketten
várják a jó híreket tőle,
tehát legyen hírek vívője!
Hozzon lehetőleg oly híreket,
16800 melyeknek örülni lehet!
És jöjjön egyszer húsz naponta!
Erről nektek mit mondhatok, na?
Megtette, mi rábízva volt.
Így tehát Tristan és Isold
16805 otthonra lelt, hol őket várta
a vadonbeli sziklazárda.

Tudom, nem kevesen akadnak,
kik kíváncsiságuknak hangot adnak,
és tudni szeretnék régóta,
16810 vajon Tristan és Isolda,
lakván e vad rengeteget,
miből élt meg és mit evett?
Én e dolgot híven jelentem,
hogycsituljon kíváncsiságuk menten.
16815 Pillantásaik találkoztak:
ők ketten ezzel táplálkoztak.
Egymásra néző szemük aratása:
ennek volt tápláló hatása.
Ők ott nem fogyasztottak semmi mást,
16820 csak szerelmet s vágyakozást.
A vágyódó hevületű
szerelmeseknek a napi menü
nem okozott nyomasztó gondot.
A szerelmesek által hordott
16825 ruha alatt, mely volt a rejteke,
rejtett a legfinomabb csemege,
ami a világon található.
Mindig frissen található,
ingyen kapható gyönyörűség!
16830 Ez volt az odaadó Hűség,
a Szerelem, balzsamos, édes,
melynek öröme bensőséges.
Test és lélek öröme jár vele:
a szív s az ész eledele.
16835 Ez volt a legjobb eleségük.
Ezért aligha volt szükségük
másmilyen táplálékra, mint ez,

melyből újult erőt a szív vesz,
és a szem a gyönyört meríti,
16840 és a test a szomját enyhíti.
Ez adta örömüket, kéljüket.
A Szerelem húzta ekéjüket,
és minden léptüket kísérte,
az idő-múlást velük mérte.
16845 Nekik mindent megad és megtesz,
ami csak kell a gyöngyélethez.
Őket az sem bántja nagyon,
hogy köröskörül csak vadon,
és nincs a közelben emberfia.
16850 Kinek is kellene ott laknia?
Kinek volna még helye náluk?
Egy pár voltak, páros a számuk,
ha kiszámoljuk: egy meg egy.
Ha még valaki odamegy,
16855 és csatlakozik hivatlan-váratlan,
úgy már a társaság páratlan,
s ha egy fő többlet fordulna elő,
az nekik már megterhelő.
Kettejük társasága, nem kétséges,
16860 kettejüknek annyira elégséges,
hogy még a nagy Artus király sem tarthat
oly fényes ünnepet vagy lakodalmat
egy-egy vára termeiben,
hogy abban nagyobb örömük legyen
16865 és több gyönyörük, mint egymásban.
A világon ahány ország van,
oly boldogság egyikben sincsen,
amiért boldog perceikben
a barlangjukból odaszaladnának,
16870 s egy üveggyűrűt is adnának.
Amit az ember kieszelhet,
hogy az a gyöngyélethez kellhet
az összes földi országokban,
az nekik egymás közt mind megvan.
16875 Nem kell nekik jobb állapot:

nem adnának érte egy szem babot,
hacsak nem a jó hírük végett.
Láttak-e bármiben szükségét?
Volt udvaruk, volt mindenük,
16880 mitől kettejük boldogsága függ.
Kíséretük, megbízható társ
a zöld lombbal bólogató hárs,
a hűvös árnyék és a nap,
a vízpart s a vízen a hab,
16885 a virág, a lomb és a fű,
mely a szemnek mind-mind sok örömű.
Szolganépük hűsége meg nem ingó:
feketerigó és aranymálinkó,
makulátlan kis csalogány
16890 és más énekes, mindahány,
a csíz és a pacsirta
egymással, ahogy torka bírta,
versengett és vetélkedett.
A fület s a többi érzékeket
16895 szolgálta ez a szolganépség.
A Szerelem volt nekik az ünnepség,
örömben mindent túlhaladva,
s nekik minden szolgálatot megadva,
ezerszer is elhozta a magasztalt
16900 Artus-féle királyi kerekasztalt,
s a társaságát vele el.
Kell-e ennél jobb eledel?
Kell-e testnek, léleknek jobbat kérni?
Hisz' a nőnek ott volt a férfi,
16905 s a férfinak ott volt a nő.
Még mi nem nélkülözhető?
Megvolt az, ami nekik kellett,
s vágyott helyükön voltak: egymás mellett.
Sok olyan ember is akad,
16910 kiből badar beszéd fakad.
Az ő beszédük engem visszatortat.
Azt mondják: ilyen szerelmi gyakorlat
megkövetel más táplálékot is.
Nem tudom, ez igaz-e vagy hamis.
16915 Azt hiszem, ez bőven elég.
De ha volna valaki még,
aki – bárhol, bármikor kosztolt –
ennél jobb táplálékot kóstolt,
az mondja meg, milyen élelmiszer.
16920 Magam is valamennyiszer
ily módon éltem egy időben,
és a Szerelem táplált bőven.
Mármost rossz néven ne vegyétek,
ha bővebben kifejtem néktek,
16925 hogy miféle elképzelésre
volt a fosszúr sziklába vésve
úgy, ahogy kerekedett ottan.
A barlang, mint már elmondottam,
sima volt, tágas, meredek,
16930 hófehér, egyenletes és kerek.
Azt jelenti a belső kerektség,
hogy a Szerelem kerek egység.
A kerektség jól jelzi a Szerelmet,
melyben soha ne legyen szeglet.
16935 Ha a Szerelem szögletes,
cselt és csalást jelenthet ez.
A tágasság a Szerelem
Hatalma, amely végtelen.
A magasság és meredekség
16940 a vágyódó Emelkedettség,
melynek könnyű fellegekig
szárnyalni, ha emelkedik
oda, hol a Kiválóság jelképe
boltozódik zárókövébe.
16945 Így az soha le nem zuhan:
a Kiválóság csakugyan

drágakővel ékes, megaranyozva,
dicséretekkel úgy fellobogózva,
hogy mi, nyomott lelkületűek,
16950 kiket csak nyomott lélek tűr meg,
mely lent a földön megtapad,
és fel nem száll, el nem ragad,
mind csak nézünk a hegy csúcsára,
s bámulunk ott fönt a csodára,
16955 melyet a Kiválóság hozott létre,
s leszáll közénk azok dicséretére,
kik fölöttünk a felhőkben lebegnek,
s ránk ragyogó sugarat vetnek.
Mint csodákat, bámuljuk őket.
16960 Ezáltal nekünk is szárnyaink nőttek,
mikkel lelkünk magasba hágott,
fönről dicsérve a Kiválóságot.

A fal fehér volt és sima:
a Hűségnek így kell látszania.
16965 Legyen az sima és fehér,
amihez más szín egy se fér,
s felülete ne legyen a Gyanú
miatt rücskös vagy homorú.
A márványból kirakott padló,
16970 mint lélek, mely szilárd s állandó.
Állaga tartós, színe zöld.
Jelentése pontos alakot ölt
a színben és a milyenségben.
Az Állhatatosság egyvégben
16975 oly zöld legyen, mint a füvek,
oly sima és fényes, mint az üveg.
A terem közepén ott áll a
kristálytisza Szerelem Ágya,
mely aztán méltó a nevéhez!
16980 Lényegesen értett a lényegéhez,
aki a kristályt kifaragta,
a Szerelemnek helyt és helyet adva.
Ő is legyen tiszta, átlátszó
és kristályos fényekben játszó!
16985 És a vasajtón ott belül
egymás alatt két retesz ül.
Szintén belül van egy csapózár,
melynek vége át a falon jár,
hol Tristan könnyen megtalálja.
16990 Remekmű, alig akad párja!
Ezt egy kallantyú hozza működésbe,
melynek odakint van a vége:
a csapózárát ez nyitja és zárja.
nincs az ajtónak kulcsa, se zárja,
16995 s hogy miért nincs, azt is mondom már.
Hát azért nincs a vasajtón zár,
mert ha történhet bármi készület
– mármint ami kintről ered –,
hogyan az ajtót bezárják vagy kinyissák,
17000 az nem lehet más, mint Hamisság.
Mert ha bárki a Szerelemhez úgy tör,
hogyan be nem bocsátják belülről,
az Szerelemnek sose számít:
az ilyen ember kényszerít vagy ámít.
17005 Ezért, ahol fejét lehajtó
a Szerelem, védi vasajtó,
s azt senki át nem lépheti,
ha a Szerelem át nem lépteti.
És azért vas az anyaga,
17010 hogy ne legyen olyan szerszám soha,
mely erővel vagy erőszakkal
vagy csalással vagy szép szavakkal
vagy fortély vagy hazugság révén
áttörhetné, rá csapást mérvén.
17015 A két retesz, az odabenti

a Szerelem két pecsétjét jelenti.
Egymás felé fordulnak, jobbra-balra,
kétfelől simulván a falra.
Az egyik cédrusból, mely el nem vásik;
17020 elefántcsontból van a másik.
Hallgassátok, e kettő mit jelképez!
A cédrus jelentése épp ez:
övé a Szerelemből az a rész,
mely a Bölcsesség és az Ész;
17025 s az elefántcsont egybevig
azzal, hogy Tisztesség és Tisztaság.
E két jelképpel pecsételve,
ama két makulátlan retesz nyelve
Szerelem házáat őrzi már:
17030 Hamisságot, Erőszakot kizár.
No és azt a titkos kallantyút,
amely kívülről a falban fut
egyenest a csapózár fedelének,
őnpálca gyanánt képzeljétek.
17035 A csapózár pedig aranyból.
Én azt gondolom, ez így van jól.
Nézve kallantyút és csapót,
az anyagban kifejezést kapott
mindkettő jellegzetessége:
17040 az ón a lélek erős Törekvése
a szerelmes Titok iránt,
a Siker az arany, mit föl-le ránt.
Őn és arany emitt helyénvaló.
Mindenkinek megvalósítható,
17045 hogy szándékát kedvére alakítsa,
hogy kiterjessze vagy csorbítsa,
hosszabbítsa vagy rövidítse,
szabadítsa vagy kényszerítse.
Te így, te úgy; te húzd, te vond
17050 kis fáradsággal, mint az ónt,
és ebből nem származik nagy kár.
De aki szilárd Szándékkal jár
a Szerelem után, s más vágya nincs,
azt elvezeti a kilincs,
17055 melynek anyaga értéktelen őn,
arany Sikerhez: fénylik ragyogón,
s részesít nagyszerű Kalandban.
A felső részen a barlangban
mindössze három kis ablakszem
17060 volt a sziklafalba rejtetten
s ügyesen végig belevésve,
így tárultak a napsütésbe.
Az egyik nem más, mint a Jóság,
a másik az Alázatosság,
17065 a harmadik a Nevelés.
Beszáll rajtuk napfényes nevetés.
A Jó Hírnév, boldog verőfény,
minden ragyogás közt legfőbb lény,
oly fényvel világítja meg a fosszúrt,
17070 mely világi boldogságot szűrt.
Annak is mély értelme van,
hogy a barlang magányosan
rejlék ebben a vad vadonban.
Ebben olyan jelképes tartalom van,
17075 hogy Szerelem és szerelmi dolog
nem jó, ha útszélen forog,
és nincs helye a nyílt mezőn.
Vadonban él, rejtekezőn;
remetelakjához az ösvény
17080 sok munkát ad sok fáradsághoz kötvén.
És köröskörül a hegyek
mindegyike magas és meredek,
itt is, ott is csoportokba verődve.
Az ösvény, mely megy fel és jön le,
17085 és minket kínjainkkal összefércel,
úgy el van torlaszolva bércel,

hogy, ha az ösvényről letérünk,

és csak egy lépést is elvétünk,
a szerencsés visszatérésnek
17090 esélyei mind elenyésznek.

De aki olyan szerencsefia,
hogy sikerül e vadonba jutnia,
annak Sikert hoz a fáradozása,
és Jószerencse koronázza.
17095 A szív ott örömet talál.

Ami öröme a fül nyitva áll,
amiben a szem örömet leli,
azzal ez a vadon teli.

Az ember nem is vágyik máshová.

17100 Én tudom ezt, mert voltam ott soká:

én is voltam az erdő vadonában,
és sokat jártam a nyomában
négy lábú vadnak és szárnyasnak,
prémes állatnak és szarvasnak
17105 sok tisztáson és erdőfolton.

De az időm csak felt-múlt folyton,
és sosem láttam terítéket.

Így nem érhetett boldog véget
hosszú fáradságom soha.

17110 Ahol van a barlang bejárata,
kallantyút és csapózárát nyitottam.

olyan is volt, hogy eljutottam
a kristályból faragott ágyig.

Táncokat jártam: egyik-másik

17115 odavitt, onnan elhozott,
ám sohasem feküdtem ott.

Ám ott volt előttem kitérő
a padló, és bár kemény márvány,
én is voltam kemény tiprója.

17120 Hogyha zöld színe meg nem óvja

– amelyből legfőbb ereje adódik,
s ezáltal mindig regenerálódik –,

bizony, rajta meglátszana
a forró Szerelem nyoma.

17125 Szememet én is gyakran legeltettem

a falon, mely csillant felettem,

s oly gyakran szegeződött pillantásom

ott fönt, a kupola-paláston

ékeskedő korona-köre,

17130 hogy megsebesült szemem bőre:

oly ékes az a kőpalást,

mely csillagként hordoz magasztalást.

A napfényt adó ablakocskák

fényüket a szívembe lopták

17135 sok ízben és igen gyakorta.

Tizenegy éves korom óta

ezt a barlangot sokszor megtaláltam,

pedig Cornwallban sose jártam.

Az összetartó és hú páros,

17140 Tristan és barátnője mármmost

a vadon rengetegben,

erdőn, mezőn, berekben

a szabadságot és a kötöttséget

így osztották be, öröm végett:

17145 a napnak órái során

mindig ott voltak egymás oldalán.

Hajnalban, mikor harmat gyöngyöz,

kisétáltak ők a mezőhöz,

ahol a virág és a pázsit

17150 a hűsítő harmatban ázik.

Ott hűvös hajlatok és rézsűk

voltak az ő felüdülésük.

Ott föl és alá andalogtak,

mindenféléről társalogtak,

17155 lépteik közben odahallva

a kedves, édes madárdalra.
Majd újtuk a platóhoz kanyarog,
hol a hűvös forrás csobog,
és hallgatják a csobogást,
17160 nézik a medret és a vízfolyást.
Ahol kiömlik a mezőre,
leülnek nyugalomra dőlve.
Ott a csobogást fülelik,
a víz folyását kémlelik,
17165 s ebből örömet mindkettő kap.
Mikor aztán a felkelő Nap
az égre följebb hágni kezd,
s a földre hőséget ereszt,
a hársaknál keresnek menedéket,
17170 szökellő szelíd szellők végett.
Ettől aztán sok öröm ül
mellükön kívül és belül.
Szemüket, lelküket kedvre deríti.
Az édes hárs megédesíti
17175 illatával a levegőt.
A hárs lomb árnyéka előtt
édes, kedves, hűvös a szellő.
A nyughely, mely a hárs hoz illő,
csupa virág és csupa zöld,
17180 a legszebb pázsitszínű föld,
mely valaha díszített hársat.
Ott bújnak egymáshoz a társak,
a hű egymást vágyók, remélők,
egymásnak vágyról, reményről regélők
17185 azokról, akik előttük a múltban
meghaltak szerelemben hulltan.
Róluk regélnek, róluk szólnak,
értük sírnak, értük gyászolnak:
Phyllis, a Thrákia-beli
17190 és szegény Canace miként leli
balvégzetét a Szerelem nevében,
és Byblisnak szíve miképpen
szakadt meg a vágytól bátyja iránt,
s ugyanily vágy halálba ránt
17195 oly királynőt is, mint Didó
– Sidonban s Tyrusban uralkodó –:
ő is a vágyódásba halt bele.
Ilyen regékkel van tele
egyfolytában szívük, fejük.
17200 S ha érzik: jobb elfeledkezniük
arról, mi összeállt rege-alakba,
bebújnak a remete-lakba,
s újból művelik azt a dolgukat,
melyből – tudják – gyönyör fakad.
17205 Majd közös dallamokra várva,
fölcsendül énekeszó és hárfá,
mely édes és vágyakozó.
Muzsikájuk váltakozó:
hol kezük zenél, hol kettejük nyelve.
17210 Így hárfázva és énekelve
szól Szerelmről leich és kotta.
Örömüket az is alkotta,

ha cseréltek, szerepet váltva.
Ha egyiküknél ott a hárfá,
17215 akkor – hamar eljutnak e szokásig –
énekekkel egészíti ki a másik
édesen és vágyakozón.
Olyan sok örömet hozón
szólal meg hárfá és ajak,
17220 amikor összehangzanak,
s eggyé válik a kettő hangja,
hogy az édes szép Szerelem barlangja
joggal neveztetik, enyhely gyanánt,
ekképp: „la fossiure à la gent amant”.

17225 És ami régebbi kaland szól
erről a Szerelem-barlangról,
ahogy kalandos regék hozzák szóba,
az most velük válik valóra.
A barlang Háziasszonya,
17230 ott bent, ahol van otthona,
csak most merült el játékában,
mert ami ott zajlott korábban
játék vagy időmúlás,
azzal nem járt ily nagyszerű hatás.
17235 Mert ha megnézzük, az a tény:
egyikben sem volt annyi tiszta fény,
mint az ő játékukban látszik.
Ahogy kettejük Szerelemben játszik,
még nem játszottak szeretők!
17240 Nem művelnek egyebet ők,
csak amire őket vágyaik hajtják.
Magukat sok mindennel elfoglalják,
miközben eltelik a nap.
Kettejük néha lóra kap,
17245 amikor kedvük arra szottyan,
s a számszerj sem pihen tokban.
Cserkésze nekivágnak az erdőnek,
hol madarat és vadat lönek.
Mulatságnak az is gyakori fajta,
17250 hogy kettősük a szarvast hajtja
Hüdannel, a kicsi vadász-
kutyával, aki ugatás
nélkül még nem volt képes hajtani.
Így hát Tristan volt az, aki
17255 e hajlamot benne legyőzte.
Megtanította: szarvasra vagy őzre
vagy bármi egyéb vadra hajt,
megfutva cserjést és gyepes talajt,
a nyomot végig úgy keresse,
17260 hogy hang a torkán ki ne szökjék egy se.
Így töltöttek napot akárhányt.
Nem azért, mert hajhásztak zsákmányt,
mely adódik a vadászatból,
hanem csak azért, mert így mulatnak jól,
17265 az időt ezzel töltvén közösen.
A vadászezzel – biztosra veszem –
s a számszerjvel ők azért cserkelnek,
mert ebben sok örömet lelnek,
s mulatságuk ebben ismerszik,
17270 nem pedig táplálékukat így szerzik.
Amit tesznek, amivel foglalkoznak,
bárhol bármiben fáradoznak,
nincs másképp, csak mint kedvük tartja,
és ahogy kettősük akarja.

MÁRTON LÁSZLÓ fordítása

{JEGYZETEK, 16679–17274. SOR}

16686. véletlenül: a tágabb szövegösszefüggés azt sugallja, hogy Tristan nem véletlenül bukkant a barlangra, hanem vadászatai során tudatosan szemelte ki a későbbi búvóhelyet, azaz már korábban is foglalkoztatta a kettesben való elrejtőzés gondolata.

16691. Corynaeus: trójai bajnok, Vergilius Aeneis-ének egyik hőse, a középkori brit hagyomány szerint Cornwall tartomány alapítója.

16698. vasajtó, „mit ere bespart”: Gottfried az „er” ’érc’ és „ere” ’jóhir, tisztesség’ szavak dativusbeli egybeesésével játszik. Ennek visszaadásával a fordítás adós marad.

16704. fosszúr: Gottfried a barlang emlegetésekor felváltva használja a német „hol” és a francia „fossiure” szót; ez utóbbi a magyar fordításban csak ízelítő gyanánt fordul elő néhányszor.

16737 sköv.: plató „pleine”, forrás „fonteine”.

16781. ország s nép: értelemszerűen Írország és az ír királyi udvar népe.

16805. vadonbeli sziklazárda, „wilde cluse”: a fordításban máshol a „remetelak” kifejezés olvasható. Félreismerhetetlen a

számkivetésből adódó intenzív együttlét elmélyedő, áhítatos jellege.

16819. nem fogyasztottak semmi mást: a csókkal és öleléssel táplálkozó szerelmesek motívuma a kései antikvitástól a romantikáig megtalálható. (Lásd még akár Petőfi János vitéz-ének idillikus végét is!) Jellemző Gottfried realiztikus szemléleti háttérére, hogy a fejezet végén – mintegy akarata ellenére – elárulja: a szerelmesek mindenesetre vadásztak is, persze csak mulatságból, nem pedig élelemszerzés végett.

16822 menü: Gottfried a francia „mangerie” szót használja.

16834. eledele: ez Ranke olvasata, aki a „vuoret” ’táplálja’ (mármint a szívet és az ész) alakot fogadja el. Bechstein a „viuret” ’tüzesíti’ változatot részesíti előnyben.

16842. A Szerelem húzta ekéjüket, „in streich diu liebe ir erbepfluoc”: sokféleképpen értelmezhető mondat. Maga az „erbepfluoc” szó, mely ebben a formában csak itt fordul elő, jelenthet öröklött mesterséget, de a szerelmesekre örökségképpen szálló ekét, igavonást is.

16870. üveggyűrű, „glesin vingerlîn”: drágakő helyet üvegcsappal díszített, csekély értékű ékszer. Az egész ujjpercet eltakaró gyűrűt a régi magyar nyelvben ujjacska-gyűrűnek nevezték.

16884. vízpart, „riviere”: ugyanaz a szó, mint a mai „riviéra”. Az alapjául szolgáló „riva, rive” szóból ered a magyar „rév” is.

16915. ez bőven elég: az eredetiben is kétértelmű megfogalmazás. Egyrészt bőven elég tápláléknak a Szerelem, másrészt elég annyit beszélni róla, amennyi elhangzott.

16945. zuhan, „gevaelet”: az ígét a kéziratok sokféleképpen írják, és a kommentárok még többféleképpen értelmezik. A fordítás Ranke és Krohn megoldásához igazodik.

16982. helyt és helyet adva: jellegzetes Gottfried-i szójáték. A „z’ir [mármint a Szerelemnek] legere und z’ir gelegenheit” sorban mindkét főnév a „ligen” ’fekszik’ igéből van képezve, és mindkettő önmagában is többértelmű (’hely, fekhely, pihenőhely, helyzet’ stb.).

17016. pecsét, „insigel”: jelentheti a pecséten látható ábrát is, ez esetben inkább embléma vagy jelkép.

17065. nevelés, „zuht”: jólneveltséget, (ön)fégyelmet is jelent.

17114. Tánccokat jártam: a szakirodalomban meg-megújuló vita tárgya, hogy Gottfried vallomásos kitérői életrajzi jellegűek-e vagy inkább az irodalmi fikció részei. (Megütkezést kelt pl. az az állítás, mely szerint tizenegy éves kora óta rendszeresen látogatta a Szerelem barlangját.) Tény, hogy az alább következő sorokban sok erotikus utalás található.

17122. mindig regenerálódik, „er wahset alle zît”: Gottfried valamiféle növényyszerűen gyarapodó, organikus közetet képzelhetett el.

17185. előttük a múltban: Gottfried az alább következő példákat Ovidius – a korabeli olvasók által jól ismert – műveiből, az Átváltozásokból (Metamorphoses) és a Hősnök leveleiből (Heroides) veszi át. Jellemző, hogy a boldog szerelmesek az idill közepette a boldogtalan szerelem példáival mulattatják egymást.

17189. sköv. Phyllis: lásd Heroides II. könyv. Canace: Heroides XI. könyv. Byblis: Metamorphoses IX. könyv. Dido: Heroides VII. könyv és Vergilius: Aeneis.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Gottfried von Strassburg

Látó Szépirodalmi Folyóirat